Dosarul nr. 2-20079093-05-2a-05072024

Judecătoria Cahul, sediul Central
Judecător *****Bosîi

CURTEA DE APEL SUD, SEDIUL CAHUL

D E C I Z I E
În numele Legii

09 ianuarie 2026 **municipiul Cahul**

Completul de judecată al Curții de Apel Sud, sediul Cahul
Având în componența sa:
Președintele completului de judecată judecător VITALIE MOVILĂ
Judecătorii EVGHENI BANCOV și INGA GORLENCO
Grefier Tatiana Ghenciu

a examinat în ședință publică în ordine de apel, apelul declarat de către Consiliul raional Cahul, Moga Petru și Moga Vladimir și de Ministerul Finanțelor împotriva hotărârii Judecătoriei Cahul, sediul Central din 21 iunie 2023, pronunțată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Moga Petru împotriva Consiliului raional Cahul, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la modificarea Deciziei nr. I.1 din 28 martie 2018 cu privire la examinarea cererii privind achitarea compensației pentru averea confiscată, calcularea echivalentului bunurilor confiscate, obligarea comisiei să evalueze bunurile expropriate, supuse represiunii politice, dar nereflectate în actele oficiale, conform prețului de piață, încasarea prejudiciului moral și cheltuieli de judecată,

C O N S T A T Ă :

Circumstanțele cauzei.

La data de 05 iulie 2018, Moga Petru a depus la Judecătoria Cahul, sediul Central cerere de chemare în judecată către Consiliului Raional Cahul, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor cu privire la modificarea Deciziei nr. I.1 din 28 martie 2018 cu privire la examinarea cererii privind achitarea compensației pentru averea confiscată, calcularea echivalentului bunurilor confiscate, obligarea comisiei să evalueze bunurile expropriate, supuse represiunii politice, dar nereflectate în actele oficiale, conform prețului de piață, încasarea prejudiciului moral și cheltuieli de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul Moga Petru a invocat că, Comisia specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperarea a valorii acestora persoanelor supuse represiunilor politice a Consiliului raionul Cahul la 28 martie 2018 a decis să fie despăgubit în calitate de succesor de drept al tatălui său, Moga Ilie *****pentru averea ce i-a fost confiscată în mod ilicit de către autoritățile de ocupație ruso-sovietice, care l-au supus la represiune politică în perioada anilor 1945 – 1954. Respectiv i s-a stabilit o compensație în sumă totală de 145 414,77 lei moldovenești, inclusiv și cheltuieli suportate pentru soluționarea chestiunii în cauză.

Susține că, nu este parțial de acord cu Decizia nr. I.1 din 28 martie 2018 deoarece suma calculată și atribuită, în calitate de succesor nu este reală, corectă și justificată deplin.

Ne fiind de acord cu decizia comisiei speciale abilitate referitor la soluționarea cererii de recuperare a valorii bunurilor confiscate ale persoanei supuse represiunilor politice în persoana tatălui său, a înaintat comisiei speciale din cadrul Consiliului Raional Cahul o cerere prealabilă pentru tranșarea benevolă a litigiului. Prin scrisoarea nr. 45 din 11 iunie 2018, Președintele raionului Cahul Ion Groza, și-a exprimat dezacordul privind soluționarea cerințelor expuse în cererea prealabilă referitor la recunoașterea integrală a drepturilor persoanei supuse represiunilor și succesorului său întru soluționarea tuturor cerințelor invocate de subsemnat referitor la estimarea valorii bunurilor confiscate ale persoanei supuse represiunilor politice.

Consideră că, comisia specială din cadrul Consiliului raional Cahul greșit a evaluat bunurile confiscate din proprietatea familiei părinților săi Moga Ilie și Moga Horpina în legătură cu condamnarea ilicită din motive politice a tatălui său Moga ***** *****, deoarece s-a ignorat faptul că din gospodăria părinților săi până la sechestrarea și confiscarea bunurilor ridicate a fost expropriat în mod ilicit de către un militar ruso-sovietic un cal mascul/harmăsar pentru necesitățile armatei de ocupație. Totodată, atrage atenția că nu s-a luat în considerație faptul că bunurile confiscate din proprietatea părinților, au fost evaluate anterior și acest fapt este specificat în extrasul din scrisoarea Judecătoriei raionului Vulcănești din județul Cahul nr. 3-29 din anul 1946. Astfel, consideră că nu este corect și legal ca evaluarea averii confiscate să se dubleze și prin decizia comisiei speciale a Consiliului raional Cahul.

Tot el consideră că, în situația dată comisia era obligată să procedeze la stabilirea compensației valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice a cetățeanului Moga Ilie *****pentru succesorul acestuia Moga Petru *****, luându-se act de calculul echivalentului sumei de 1 940,00 ruble sovietice pentru anul 1946, efectuat de Banca Națională a Moldovei. Or, în scrisoarea sa instituția nominalizată a menționat că: „la data de 13 noiembrie 2017, echivalentul a 1 940,00 ruble sovietice și 300,00 ruble sovietice, aflate în circulație în anul 1946, constituia 238 458,14 lei moldovenești și 36 874,97 lei moldovenești respectiv.” Acest calcul, constituie o echivalare a sumelor ce au fost stabilite anterior și care reflectă la data respectivă valoarea patrimoniului confiscat al persoanei supuse condamnării ilicite din motive politice.

Totodată, menționează că este necesar să se ia în considerație faptul că din partea autorităților ruso-sovietice de ocupație, care l-au condamnat neîntemeiat și ilegal pe tatăl său Moga Ilie *****și la vârsta de 10 ani, fiind copil a fost lipsit în mod nejustificat și ilicit de tată și nu a beneficiat de întreținerea, îngrijirea, sprijinul și educația părintească din partea sa. În astfel de împrejurări cumplite și stresante i-a fost afectată grav starea sa de sănătate psihologică. A fost marcat pentru tot restul vieții de această condamnare ilicită și monstruoasă a tatălui și în rezultat i s-au cauzat multiple suferințe psihice ce s-au manifestat în viața sa prin stări de frustrare, umilință, frică, plânset, deprimare, îngrijorare, depresie și altele.

Tot el relatează că, el împreună cu membrii familiei sale, care au fost condamnați din motive politice, a fost marginalizați și etichetați cu anumite calificative de către unii membri ai societății. A avut de suportat suferințe fizice îngrozitoare ce s-au manifestat prin înfometare, friguri pe timp de iarnă, lipsa mângâierii părintești etc. și multiple dificultăți de ordin material în familia lor în legătură cu faptul că a fost lipsiți de întreținătorul principal al familiei în persoana tatălui său, Moga Ilie *****.

Solicită reclamantului:

- admitere integrală a prezentei cereri de chemare în judecată prin recunoașterea deplină a drepturilor sale patrimoniale și nepatrimoniale,
- obligarea Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperarea valorii acestora persoanelor supuse represiunilor politice din cadrul Consiliului

raional Cahul întru modificarea Deciziei nr. I.1 din 28 martie 2018 „cu privire la examinarea cererii dlui Moga Petru ***** privind achitarea compensației pentru averea confiscată de la Moga Ilie *****” și să se efectueze calcularea echivalentului bunurilor confiscate în sumă de 1 940,00 ruble sovietice pentru anul 1946 conform datelor Băncii Naționale a Moldovei;

- obligarea Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperarea valorii acestora persoanelor supuse represiunilor politice din cadrul Consiliului raional Cahul să evalueze conform prețului de piață calul mascul/harmăsar și alte bunuri expropriate din familia cet. Moga Ilie *****, supus represiunii politice, dar nereflectate în actele oficiale;
- declararea în calitate de victimă a represiunilor politice, întrucât a fost membru al familiei persoanei supuse represiunii politice rămase fără îngrijarea acestuia;
- încasarea din contul reclamantului în beneficiul său o compensație bănească în sumă de 500 000 lei moldovenești pentru repararea prejudiciul moral cauzat în legătură cu faptul că a fost privat în mod ilicit în anii copilăriei de întreținerea, îngrijirea, sprijinul și educația părintească din partea tatălui Moga Ilie *****, condamnat în mod neîntemeiat și ilegal în anul 1946 de către autoritățile statului ruso – sovietic de ocupație,
- încasarea cheltuielilor de judecată suportate de reclamant.

Poziția instanței de fond.

Prin hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul central din 21 iunie 2023 s-a dmis parțial acțiunea.

S-a respins ca neîntemeiată pretenția lui Moga Petru privind repararea pagubei materiale, în ce privește restituirea contravalorii averii confiscate și anume valoarea unul cal și valoarea estimativă a sumei de 1 940 ruble sovietice.

S-a încasat de la Consiliul Raional Cahul în beneficiul lui Moga Petru prejudiciul moral cauzat în urma represiunilor politice în valoare de 50 000 (cincizeci mii) lei.

S-a încasat de la Consiliul Raional Cahul, în beneficiul lui Moga Petru, cheltuielile de judecată suportate, în mărime de 139 (una sută treizeci și nouă) lei 17 bani.

Solicitarea și argumentele apelantului Consiliul raional Cahul.

Nefiind de acord cu hotărîrea instanței de fond, la data de 27 iunie 2023 Consiliul raional Cahul în persoana Președintelui Consiliul raional Cahul, Nicolae Dunas a depus cerere de apel împotriva hotărîrii Judecătoriei Cahul, sediul central din 21 iunie 2023, solicitând casarea integrală a hotărîrii primei instanțe.

În motivarea cererii de apel a invocat faptul că, Comisia specială din cadrul Consiliului raional Cahul nu a acționat în mod ilicit față de reclamant sau cu vinovăție, nu a cauzat prejudicii morale și respectiv nu poartă răspundere pentru suferințele legate de represiunile politice.

Indică că Republica Moldova a condamnat represiunile politice săvârșite de organele de stat administrative, judiciare și extrajudiciare al ex-URSS. Statul actual nu poartă vina de comiterea acestor fapte, însă în scopul reabilitării victimelor represiunilor, reintegrării lor în drepturile politice, sociale și cetățenești și-a asumat sarcina de a compensa pagubele materiale cauzate de regimul totalitar. Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor politice, este o lege specială și prevede modalitatea achitării compensației pentru bunurile confiscate în timpul represiunilor politice și nu achitarea prejudiciului moral. Or, Legea Republicii Moldova nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor politice, cu modificările ulterioare nu prevede achitarea careva compensații pentru prejudiciul moral și nici Plenul Curții Supreme de Justiție n-a accentuat nimic referitor la achitarea careva compensații pentru prejudiciul moral.

Totodată, pentru asigurarea aplicării corecte și uniforme de către instanțele judecătorești a legislației privind restituirea averii, la 24.1 0.2003 Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 35 Cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice și publicată în Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.3, pag.3, în care s-a referit la practica judiciară de aplicare a prevederilor Legii Republicii Moldova nr. 1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, în special în cazurile referitoare la restituirea averii și nu alte aspecte.

Solicitarea și argumentele apelantului Moga Petru.

La data de 10 iulie 2023 reclamantul Moga Petru a contestat cu apel hotărîrea Judecătoriei Cahul, sediul central din 21 iunie 2023 și a menționat că, parțial nu este de acord cu soluția instanței de fond considerente din care solicită admiterea acțiunii integral.

În cererea de apel motivată, depusă la data de 31 iulie 2024, a indicat că, la examinarea și soluționarea speței, în instanța de fond, nu a aplicat prevederile art. 19 alin. (1) din Codul civil, care prevede că, *în condițiile legii, persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial și nepatrimonial cauzat astfel.* De asemenea, invocă apelantul că, nu s-a ținut cont și nu s-a aplicat prevederile alin. (1) al art. 10 Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08.12.1992, care stipulează, că *Persoanele supuse represiunilor și ulterior reabilitate sînt reintegrate în drepturile politice, sociale și civile, pierdute de acestea în legătură cu represiunile politice.*

Consideră apelantul că, instanța de judecată apreciind circumstanțele cauzei civile în mod eronat și nejustificat concluzionează asupra necesității respingerii cerinței reclamantului privind obligarea Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora persoanelor supuse represiunilor politice al Consiliului raional Cahul cu privire la modificarea Deciziei nr.1.1. din 28 martie 2018, de examinare a cererii lui Moga Petru privind achitarea compensației pentru averea confiscată de la Moga Ilie și să se efectueze calcularea echivalentului bunurilor confiscate în sumă de 1,940, 00 ruble sovietice pentru anul 1946 conform datelor Băncii Naționale a Moldovei, care din estimările Băncii la 13 noiembrie 2017 (f.d. 13.14) constituia suma de 238 458, 14 și respectiv 36 874,97 lei moldovenești.

Menționează că, Banca Națională a Moldovei, este o instituție financiar-bancară a statului Republica Moldova și informația ce a furnizat-o către solicitant, privind calcularea echivalentului sumei de 1,940,00 ruble sovietice pentru anul 1946 este una autentică, bazată pe prețurile internaționale ale aurului, informație ce nu poate fi neglijată sau pusă la îndoială. Totodată, urma să se ia în considerare mențiunea Băncii Naționale a Moldovei, unde s-a specificat că la efectuarea calculelor expuse mai sus au fost utilizate informațiile incluse în cartea lui Roy W. Jastram „The golden constant: the English and American experience, 1560-2007 publicată de „Edward Elgar Publishing, Inc" în anul 2009, precum și datele oferite de către Banca Centrală a Federației Ruse privind cursul oficial al rublei sovietice fată de dolarul SUA.

Consideră apelantul că, instanța de judecată în mod nejustificat face referire la o Decizie prin care au fost onorate obligațiile Statului fată de familia Moga, victimă ale represiunilor politice, de recuperarea valorii bunurilor prin achitare de compensații pentru bunurile confiscate pe faptul represiunilor politice a fost deja executat, fără a indica însă în hotărârea sa datele concrete despre decizia instituției ce a emis-o, sumă bănească ce a fost atribuită în calitate de compensație și numele concret al persoanei care a beneficiat de suma respectivă, fiind o sumă nesemnificativă de 100 lei.

Apelantul mai face referire și la Hotărîrea Judecătoriei Cahul din 30 noiembrie 2009, dosarul nr. 3 76/09, unde s-a specificat despre o împrejurare importantă a speței și anume că la adoptarea hotărîrii, instanța de judecată s-a condus de Hotărîrea nr. 16 din 12.06.2007 a Curții Constituționale pentru controlul constituționalității art. II al. 2 din Legea nr. 186-XVI din 29.06.2006 „Pentru modificarea și completarea Legii nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice" și art. 12 alin.(8) din Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 în redacția Legii nr. 186-XVI din 29.06.2006, care stipulează expres, că persoanele, care au fost despăgubite prin legea veche nu pot beneficia din nou de acest drept. Aceste prevederi nu elimină și nu limitează dreptul persoanelor supuse represiunilor politice la despăgubire, ci dau expresie principiului potrivit căruia nimeni nu poate cere de două ori repararea aceluiași prejudiciu, aplicându-se față de persoanele, care au primit despăgubiri în volum deplin, conform legislației în vigoare la momentul apariției dreptului. Cetățenii, care nu au fost despăgubiți integral în baza legii vechi, pot cere repararea prejudiciilor în partea în care consideră, că sînt îndreptățiți. Astfel din cele menționate mai sus este evident faptul că reclamantul este în drept să beneficieze integral sau în volum deplin de dreptul la repararea prejudiciului material cauzat prin condamnarea ilicită a tatălui său Moga Ilie, prevăzut de legislația în vigoare a Republicii Moldova.

Nu este de acord cu concluziile instanței referitoare la necontestarea de către reclamant a procesului verbal nr. 2 din 28 martie 2018, prin care a fost efectuat elaborat Calculul valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice cet. Moga Ilie, or procesul-verbal vizat este un act conform căruia evaluarea averii confiscate s-a efectuat relativ după anumite criterii, însă evaluarea propriu-zisă nu a fost efectuată în mod integral și nu este una deplină precum se prevede în sus-numita Hotărîre a Curții Constituționale. Totodată, această evaluare a fost una în plus și de prisos, deoarece evaluarea averii confiscate a fost stabilită anterior în anul 1946, de către instanța de judecată, ce a condamnat persoana supusă represiunii politice. Astfel în cazul dat, evaluarea patrimoniului confiscat și evaluat în anul 1946, a doua oară nu poate fi evaluată, deoarece este evident necesară și se impune calcularea echivalentului sumei bunurilor confiscate anterior, ce urma să se achite reclamantului în calitate de compensație, contestarea procesului verbal vizat, la care s-a referit instanța de judecată nu era necesar să fie efectuat și de tergiversat însăși procesul de atribuire a compensației bănești către succesorul în cauză în persoana lui Moga Petru.

Asupra respingerii pretenției de către instanța de fond a evaluării conform prețului de piață a calului mascul/harmăsar, menționează că, acesta nu a fost inclus în lista bunurilor sechestrate și ulterior confiscate, deoarece calul în cauză la momentul întocmirii listei bunurilor sechestrate și ulterior confiscate, era deja ridicat și expropriat, în mod separat, fără întocmirea unui anumit act oficial. Această acțiune ilicită a fost executată de către un militar înarmat, trimis la fața locului de către autoritatea militară de ocupație ruso-sovietică ce se afla cu reședința în orașul Cahul. Moga Vasile, anul nașterii *****, în vîrstă de 16 ani, fratele mai mare al reclamantului la momentul ridicării calului, s-a opus militarului respectiv, însă a fost amenințat cu împușcarea dacă nu se va da la o parte. Harmăsarul în cauză a fost mândria și bucuria familiei lui Moga Ilie, cal ce nu a existat în tot satul, fapt ce a trezit invidia unor persoane de rea-voință. Calul respectiv nu a fost un cal simplu și ordinar, ci fiind un mascul/harmăsar de rasă, în vîrstă de patru ani, de culoare roib deschis, numele „Hahol", a atras atenția informatorilor, care au sesizat autoritatea ocupantă, prezentînd un interes deosebit pentru autoritatea militară ocupantă, respectivul cal a fost calificat și expropriat de aceasta, ca fiind un „cal de trofeu " destinat pentru necesitățile armatei. Punctează apelantul că, calul/harmăsar respectiv a fost înregistrat oficial în „Cartea de evidență a

gospodăriilor din anii 1944 - 1945 întocmită de Primăria satului Găvănoasa, raionul Vulcănești, ce este o probă pertinentă pentru soluționarea litigiului de judecată.

La argumentele instanței precum că, la momentul în care calul a fost luat de către un militar pentru necesitățile armatei, Moga Petru, a avut dreptul de a include calul armăsar în lista bunurilor confiscate or, a sesiza autoritățile, în vederea deplîngerii acțiunilor abuzive, prin care a fost ridicat calul apelantul atenționează că dânsul, în perioada arestării tatălui său a fost minor în vîrstă de zece ani și nu era în stare și în drept să întreprindă careva acțiuni oficiale în sensul celor indicate de către instanța de judecată. Dar mama sa Moga Gorpina/Horpîna, fiind incărturară și amenințată de către oficialitățile locale de ocupație în legătură cu represiunea politică a soțului său Moga Ilie, nu s-a adresat oficialităților cu careva plîngeri, deoarece asupra sa plana un pericol real să fie supusă represiunii politice și deportată la fel ca și soțul.

Consideră că, instanța de judecată nu a ținut cont de o circumstanță importantă a acesteia și anume, contextul istoric în care s-au desfășurat acțiunile ilicite privind represiunile politice aplicate în adresa unor cetățeni pașnici de către autoritățile statului totalitar, ce a fost Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste. De către persoanele ce au participat la procedura de întocmire a listei de bunuri sechestrate ale lui Moga Ilie, în mod abuziv au fost însușite unele bunuri nereflectate în lista bunurilor sechestrate și ulterior confiscate.

La examinarea și soluționarea speței nu s-a luat în considerare actul judecătoresc emis anterior pe cazul de recuperare a valorii bunurilor confiscate ale persoanei supuse represiunii politice în persoana lui Moga Ilie, originar din satul ***** și anume Hotărîrea Judecătoriei Cahul, din 30 noiembrie 2009, dosarul nr.3-76/09, în dispozitivul hotărîrii judecătorești specificate a instanței de contencios administrativ s-a indicat: „A obliga Consiliul Raional Cahul să-i achite compensarea bănească lui Moga Petru pentru bunurile, confiscate de la Moga Ilie, în volum deplin, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii.

De asemenea nu s-a luat în considerație un alt act judecătoresc anexat la materialele cauzei civile și anume Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a RM din 03 iulie 2013, dosarul nr. 2dse - 53/13, emisă pe cauza Pavlovici Vladimir către Consiliul municipiului Chișinău, privind încasarea compensației, potrivit căruia, instanța de fond a încasat suma respectivă a compensației în beneficiul reclamantului vizat conform echivalentului leului moldovenesc în raport cu rubla sovietică din anul 1940 ce a fost, de asemenea, calculat de către aceeași Banca Națională a Moldovei.

Mai susține apelantul că la examinarea și soluționarea cererii solicitantului Moga Petru, de către Comisia specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora persoanelor supuse represiunilor politice a Consiliului raional Cahul, privind achitarea compensației pentru averea confiscată de la Moga Ilie, dar și la examinarea și soluționarea litigiului de judecată propriu-zis în instanța de fond, nu s-au luat în seamă și nu s-au aplicat unele prevederi ale Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organe lor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25.02.1998, dar în special prevederea alin.(2) al art. 8 din legea dată. Legea menționată urma să fie aplicată prin prisma prevederilor art.6. Analogia legii și analogia dreptului din Codul civil al RM. Conform legii indicate trebuie menționat faptul că victima în persoana lui Moga Ilie *****, fiind condamnat în mod ilicit în perioada ispășirii pedepsei sale a fost forțat la muncă neremunerată în folosul comunității și anume la tăierea de arbori în pădure. Astfel victimei nominalizate urma să i se calculeze o compensație pentru prejudiciul material cauzat în mărime de pînă la 2 unități convenționale pentru o oră de muncă prestată neîntemeiat în folosul comunității. Pînă la arestare și condamnare, victima represiunii politice, în persoana lui Moga

Ilie *****, a fost angajat în calitate de șef de gospodărie în cadrul școlii de șapte clase din localitatea Găvănoasa. În rezultatul acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, instituției procuraturii și instanței de judecată s-au întrerupt în mod ilegal și neîntemeiat relațiile de muncă ale victimei nominalizate cu instituția de învățământ școlar din localitatea Găvănoasa, ceea ce a cauzat un prejudiciu material victimei în legătură cu lipsa forțată de la locul de muncă.

Solicitarea și argumentele apelantului Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

La data de 20 iunie 2023 Ministerul Finanțelor al RM la fel a declarat apel împotriva hotărîrii Judecătoriei Cahul, sediul central din 21 iunie 2023 prin care au solicitat casarea parțială a hotărîrii instanței de fond cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărîri, prin care să fie respinsă ca neîntemeiată acțiunea lui Moga Petru.

În motivarea cererii de apel, apelantul Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a invocat că la speță relevantă este Legea nr. 1225/1992 privind reabilitarea victimelor politice. În scopul executării Legii, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Hotărârea Guvernului nr.627/2007 pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice.

Din conținutul actelor normative nominalizate rezultă că victimelor represiunilor politice urmează a fi restituită averea confiscată, naționalizată sau luată în alt mod, iar în cazul imposibilității de restituire, acordarea unei compensații în baza actelor de evaluare corespunzătoare. Deci, atât prevederile Legii nr. 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice cât și Hotărârea Guvernului nr.627/2007 pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, nu stabilesc acordarea unor sume cu titlu de prejudiciu moral.

Astfel, în situația în care actele normative enunțate supra nu stabilesc un temei de drept pentru compensarea prejudiciului moral, se atestă că instanța de judecată în mod eronat și neîntemeiat a dispus încasarea din contul Consiliului raional Cahul în beneficiul lui Moga Petru a sumei de 50 000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

Referință asupra apelului din numele Consiliul raional Cahul.

La data de 18 octombrie 2024 Consiliul raional Cahul a depus referință la cererea de apel, prin care menționat despre faptul, că argumentele apelantului Moga Petru privitor la solicitarea de a încasa în beneficiul său din contul Consiliului raional Cahul a sumei de 131 822, 54 lei, ce rezultă din echivalarea sumei de 1,940 ruble sovietice, efectuată de către Banca Națională a Moldovei, este una incorectă și Banca Națională a Moldovei comunică că, informația solicitată privind calcularea echivalentului, depășește competența funcțională a Băncii Naționale a Moldovei, deci nu poartă un caracter recomandabil, obligatoriu de utilizare. În același timp, ar fi posibilă calcularea echivalentului respectiv, exclusiv în scopuri informative. În continuare Banca Națională a Moldovei nu răspunde de corectitudinea și autenticitatea informației remise. La cererea de chemare în judecată de către reclamant au fost anexate materiale ce confirmă faptul confiscării a bunurilor materiale care au fost estimate la cel moment la suma de 1940 ruble sovietice, ci nu a banilor chas. Mai mult ca atât instanța de contencios administrativ, prin Hotărârea Judecătoriei Cahul din 30.1 1.2009 a obligat Consiliul Raional Cahul să-i achite compensarea bănească lui Moga Petru pentru bunurile, confiscate de la Moga Ilie, în volum deplin, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii ci nu echivalentul a 1940 (costul averii confiscate) și respectiv 300 ruble sovietice, conform scrisorii Băncii Naționale a Moldovei.

Consideră pasibilă respingerii și solicitarea reclamantului cu privire la obligarea Comisiei specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora persoanelor supuse represiunilor politice a Consiliului Raional Cahul să procedeze la evaluarea conform prețului de piață a calului mascul/ harmăsar de rasă, care era înscris în Cartea de evidentă a gospodăriilor din satul Găvănoasa, raionul Vulcănești din anii 1940 și alte bunuri suplimentare expropriate din gospodăria lui Moga Ilie *****, persoană supusă represiunii politice, dar care nu au fost reflectate în actele oficiale, așa cum înscrierea bunurilor în cartea de evidentă, nu denotă faptul confiscării sau naționalizării. Sunt diferite metode prin care un bun poate să iasă din posesia proprietarului. Mai mult ca atât reclamantul a indicat în cererea de chemare în judecată faptul că, un cal mascul harmăsar a fost expropriat în mod ilicit de către un militar ruso-sovietic pentru necesitățile armatei de ocupație. Deci reiese că, calul dat n-a fost inclus în lista bunurilor confiscate și ca urmare pentru el nu se poate de calculat compensație.

Ce ține de solicitarea reclamantului Moga Petru privind încasarea prejudiciului moral în sumă de 450 000 lei, punctează că, atât prevederile Legii nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor politice, care este o lege specială cât și Hotărârea Guvernului nr. 627/2007 pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, nu stabilesc acordarea unor sume cu titlu de prejudiciu moral. Prin urmare, Comisia specială, Consiliul raional Cahul nu a acționat fată de apelant în mod ilicit, cu vinovăție și nu au cauzat prejudicii morale și respectiv nu poartă răspundere pentru suferințele legate de represiunile politice.

Termenul de exercitare a apelului:

Conform art. 362 alin. (1) Codul de procedură civilă, *Termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede altfel.*

În speță s-a stabilit că, dispozitivul hotărârii Judecătoriei Cahul ,sediul central a fost pronunțat la 21 iunie 2023, iar cererile de apel au fost depuse de Consiliul raional Cahul la data de 27 iunie 2023, de Moga Petru la data de 10 iulie 2023 și de către Ministerul Finanțelor la data de 20 iulie 2023, cu respectarea termenului legal de 30 zile de declarare a apelului. Prin urmare se constată că apelurile au fost depuse în termen.

Procedura de citare a fost legal executată:

În ședința de judecată **reprezentantul apelantului Moga Petru, Moga Vladimir** a susținut cererea de apel declarată de către Moga Petru și a solicitat admiterea ei.

Apelanții Consiliul raional Cahul, Moga Petru și Ministerul Finanțelor al RM, fiind citați legal nu s-au prezentat și nu au comunicat instanței motivele neprezentării sale, din care considerente, Completul de judecată în temeiul art.379 alin. (2) Cod de procedură civilă a dispus examinarea apelurilor în lipsa părților absente.

Aprecierea instanței de apel.

Verificând materialele cauzei şi analizând în complex argumentele şi criticile relatate în cererea de apel şi în ședința de judecată, respectând limitele judecării apelului inserate la art.373 Cod de procedură civilă, cu respectarea principiului disponibilității părților de a dovedi circumstanțele pe care le invocă drept temei a obiecțiilor sale (art.118 Cod de procedură civilă), Completul de judecată conchide asupra respingerii ca fiind neîntemeiat a apelului declarat de către Moga Petru și Moga Vladimir, admiterii apelurilor declarate de către Consiliul raional Cahul și de Ministerul Finanțelor, casării integrale a hotărârii Judecătoriei Cahul, sediul Central din 21 iunie 2023 și emiterea hotărârii noi de respingere a acțiunii civile depusă de Moga Petru, ca fiind neîntemeiată, din următoarele considerente.

Conform art. 385 lit. c) Cod de procedură civilă, *instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, emițând o nouă hotărâre.*

Potrivit art.386 alin.(1) lit. a), b), c), d) Cod de procedură civilă, *hotărârea primei instanțe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă: circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin; circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente; concluziile primei instanţe, expuse în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei; normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat"*

Potrivit art.5 alin.(1) Cod de procedură civilă, *orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanţă judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertăţile şi interesele legitime.*

Conform prevederilor art.118 alin.(1), (3) din Codul de procedură civilă, *fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.*

Iar potrivit art.121 Cod de procedură civilă, *instanţa judecătorească reţine spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existenţa sau inexistenţa de circumstanţe, importante pentru soluţionarea justă a cazului.*

Art.130 alin.(1) din Codul de procedură civilă, statuează că, *instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.*

Potrivit art.239 din Codul de procedură civilă, *hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.*

Completul de judecată remarcă faptul că, obiectul prezentului litigiu îl constituie repararea pagubei materiale și prejudiciului moral în rezultatul represiunilor politice, solicitat de către Moga Petru prin cererea de chemare în judecată depusă la data de 08 iulie 2018 la Judecătoria Cahul, sediul Central către Consiliului Raional Cahul, intervenient, Ministerul Finanțelor a Republicii Moldova, privind repararea pagubei materiale și morale legate de represiuni.

Fiind învestită cu examinarea cauzei în fond, prima instanță, prin hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul Central din 21 iunie 2023 a admis parțial acțiunea, a respins ca neîntemeiată pretenția lui Moga Petru, privind repararea pagubei materiale în mărime de 131 822,54 lei, restituirea contravalorii averii confiscate și anume valoarea unul cal și valoarea estimativă a sumei de 1 940 ruble sovietice, însă a încasat de la Consiliul Raional Cahul, în beneficiul lui Moga Petru, prejudiciul moral cauzat în urma represiunilor politice în valoare de 50 000 lei și cheltuielile de judecată suportate, în mărime de 139, 17 lei.

Verificând legalitatea și temeinicia hotărârii, prin prisma motivelor invocate în cererile de apel și a materialelor cauzei, Completul de judecată conchide că soluția oferită de prima instanță este eronată, fiind interpretate eronat prevederile legale ce guvernează speța și anume Legea specială - Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor politice.

Astfel, prevederile legale stipulate la art. 373 alin. (1), (2) Codul de procedură civilă în mod expres prevăd, obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite și este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit regulilor unui proces echitabil, reținând-se rolul determinant al concluziilor instanței de apel, ultima are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare (Hirro Balani contra Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis vs Grecia nr. 21522/93 din 29.05.1997 §43).

La fel, potrivit recomandărilor avizului nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivație și o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce iau fost prezentate.

Instanța de apel menționează că art.6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent și unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare și dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în fața eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

Cu referire la pretenția reclamantului privind repararea pagubei materiale, în ce privește restituirea contravalorii averii confiscate și anume suma de 131 822,54 lei, valoarea unul cal și valoarea estimativă a sumei de 1 940 ruble sovietice, Completul de judecată reține următoarele.

Moga Petru, anul nașterii 12 iulie 1935, este fiul lui Moga Ilie, ultimii au avut domiciliul în satul *****. /f.d.10/. Potrivit hotărîrii judecătoriei Cahul din 12 octombrie 2010, Moga Petru acceptat moștenirea după decesul tatălui Moga Ilie. /f.d.55-56/.

Potrivit Adeverinței cu nr. 51 din data de 29.01.2019, Moga Vladimir este fiul lui Moga Petru. /f.d.54/.

Potrivit Sentinței nr. 027, Moga Ilie a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. art. 54-3 Cod Penal al URSS și condamnat 5 ani privațiune de liberate, cu confiscarea averii. /f.d.19/.

Prin Certificatul de reabilitare nr. 21/6710 din 30 noiembrie 2005, emis de Procuratura Generală a Republicii Moldova, se atestă că Moga Ilie *****, a.n. *****, tras la răspundere penală din motive politice în baza art. 54 – 3 CP al RSSU și condamnat la 5 ani privațiune de liberate, - a fost reabilitat la 06 aprilie 1994 de către Procuratura Generală în conformitate cu Decretul Președintelui URSS din 13 august 1990 „Cu privire la repunerea în drepturi a tuturor victimelor represiunilor politice din anii 20 – 50”. /f.d.18/.

Prin hotărîrea Judecătoriei Cahul din 30 noiembrie 2009 a fost admisă cererea de chemare în judecată, din numele lui Moga Petru, depusă și s-a obligat Consiliul Raional Cahul să achite compensarea bănească lui Moga Petru pentru bunurile, confiscate de la Moga Ilie, în volum deplin, conform prețurilor de piață, în vigoare la data examinării. /f.d.114-115/.

În temeiul cererii din data de 17.08.3017, Moga Petru a solicitat Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora persoanelor

supuse represiunilor politice a Consiliului Raional Cahul soluționarea chestiunii privind despăgubirea lui Moga Ilie în legătură cu represiunile politice pentru averea ce i-a fost confiscată în mod ilicit de către autoritățile de ocupație ruso-sovietice, care l-au supus represiunilor politice în perioada anilor 1945 – 1954, fiind anexat la cererea mai multe acte în temeiul cărora își susține pretențiile sale și anume: Raportul de expertiză nr. 060817PP din 08 august 2017, Extrasul din cartea de gospodăria primăriei satului Găvănoasa. /f.d.29/.

În baza Raportului de expertiză nr. 060817PP din 08 august 2017, emis de Agenția de expertize și evaluare „Proexpert Sud" a fost stabilit prețul mediu pe piață a bunurilor mobile și a 1-kg de carne, pentru fiecare specie de animal indicată. /f.d.30-34, 34-35/.

Prin Decizia nr. I.1. din 28 martie 2018, cu privire la examinarea cererii lui Moga Petru Ilie privind achitarea compensației pentru averea confiscată de la Moga Ilie *****, în temeiul Legii nr. 1225 – XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, Hotărârii Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007, pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, Comisia specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii, acestor persoane supuse represiunilor politice, a decis: „1. a stabili compensarea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice cetățeanului Moga Ilie *****în sumă de 145 414,77 lei, succesorului acestuia Moga Petru *****. 2. Secretarul comisiei, dna. Ghidu Rodica va aduce la cunoștință dlui Moga Petru Ilie și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, în vederea alocării mijloacelor financiare pentru achitarea compensației. 3. Controlul executării prezentei decizii se pune în sarcina dlui Ion Groza, președintele raionului și președintele comisiei." /f.d.4/.

Potrivit, Anexei nr. 1 la Procesul – verbal nr. 2 din 28 martie 2018, a fost efectuat elaborat Calculul valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice cetățeanului Moga Ilie *****: /f.d.05/

Bunurile confiscate fiind:

Nr. ordinului	Bunurile confiscate	Unitate de măsură	Număr de unități	Preț (lei)	Suma
1	Cal	Buc.	2	14 400	28800
2	Vacă	Buc.	1	10 800	10800
3	Taur	Buc.	2	16500	33 000
4	Ovine	Buc.	20	720	14400
5	Căruță p/u cai	Buc.	1	2 200	2 200
6	Mașina de cusut	Buc.	1	6 000	6 000
7	Cositoare de grîu	Buc.	1	1 800	1 800
8	Mașină manuală de curățat porumb	Buc.	1	800	800
9	Piei de oi	Buc.	30	80	2 400
10	Lână	kg.	10	15	150
11	Grîu	kg.	1 500	2,40	3 600
12	Orz	kg.	819	2,40	1965,60
13	Ovăz	kg.	200	2,40	480
14	Floarea soarelui	kg.	100	2,40	2400
15	Avocat			300 ruble	36

					874,97
16	Cheltuieli expertiză/transport				1 904,20
	Total				145 414,77 lei

Potrivit speței, reclamantul Moga Petru invocă că în urma represiunilor politice și confiscării averii de către autoritățile de ocupație ruso-sovietice ce aparținea tatălui său Moga Ilie au fost confiscate în mod ilegal bunurile din gospodăria familiei Moga, fiind cauzat familiei prejudiciu material și moral.

Conform art. (1) a Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225 din 08 decembrie 1992, ***represiune politică*** *se consideră curmarea de vieţi omeneşti, măsurile de constrîngere întreprinse de către stat faţă de cetăţeni din motive politice, naţionale, religioase sau sociale sub formă de privaţiune de libertate, deportare, exilare, trimitere la muncă silnică în condiţii de limitare a libertăţii, expulzare din ţară şi lipsire de cetăţenie, expropriere, internare forţată în instituţii de psihiatrie, sub altă formă de limitare a drepturilor şi libertăţilor persoanelor declarate periculoase din punct de vedere social pentru stat sau pentru regimul politic, realizate în baza deciziilor organelor de stat administrative, judiciare şi extrajudiciare.* Art. (2), *victime ale represiunilor politice se consideră persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice arătate în articolul 1.*

Potrivit art. (3) lit. a), d) din Legea menționată, *Sînt declarate nevinovate şi urmează a fi reabilitate în faţa societăţii şi reintegrate în drepturi, indiferent de locul lor de trai în prezent, toate persoanele care, în perioada dintre 7 noiembrie 1917 şi 23 iunie 1990, au fost supuse represiunilor politice pe teritoriul actualei Republici Moldova, precum şi cetăţenii Republicii Moldova, supuşi represiunilor politice pe teritoriul altui stat: a) supuse represiunilor în baza deciziilor organelor de stat judiciare sau extrajudiciare (VCK, GPU - OGPU, NKVD, MGB, KGB, procuraturile şi colegiile lor, ,,dvoiki", ,,troiki", ,,consfătuiri speciale", alte organe cu funcţii analoage) pentru ,,activitate contrarevoluţionară", ,,trădare de patrie", ,,răspîndirea unor scorniri calomnioase ce discreditează orînduirea sovietică de stat şi obştească", pentru alte ,,crime de stat", pentru ,,încălcarea legilor şi regulilor cu privire la separarea bisericii de stat şi a şcolii de biserică", ,,atentarea sub formă de îndeplinire a ritualurilor religioase la persoana şi la drepturile cetăţenilor"; d) expropriate, deportate sau expulzate din R.A.S.S. Moldovenească şi R.S.S. Moldovenească în baza deciziilor organelor administrative sub pretextul luptei cu culacii, cu adversarii colectivizării sau cu aşa-numiţii bandiţi şi cu familiile lor, precum şi pe motive de acuzare de colaborare cu "regimul burghezo-moşieresc de ocupaţie.*

Art. 10 Lege *Persoanele supuse represiunilor şi ulterior reabilitate sînt reintegrate în drepturile politice, sociale şi civile, pierdute de acestea în legătură cu represiunile politice.*

Conform art. 12 din Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992, statuiează că *cetăţenii Republicii Moldova supuşi represiunilor politice şi ulterior reabilitaţi li se restituie, la cererea lor sau a moştenitorilor lor, bunurile confiscate, naţionalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor. În cazul în care bunurile confiscate, naţionalizate sau scoase în orice alt mod din posesie în legătură cu represiunile politice nu pot fi restituite, valoarea acestora se recuperează prin achitarea de compensaţii, în baza cererii depuse de persoanele reabilitate sau de moştenitorii acestora.*

Conform art.12^1 a Legii nr.1225 din 08.12.1992, *cererea de restituire a bunurilor confiscate, naţionalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data înştiinţării persoanei supuse represiunilor despre reabilitarea acesteia şi se examinează în termen de pînă la 6 luni din ziua depunerii.*

Comisia identifică bunurile ce urmează a fi restituite şi determină valoarea acestora în baza documentelor ce atestă confiscarea, naţionalizarea bunurilor sau scoaterea lor în orice alt mod din posesie, documente eliberate de arhive şi de alte instituţii abilitate, ori în baza altor probe legale. Decizia comisiei privind restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora sau achitarea compensaţiilor poate fi contestată în instanţa judecătorească.

Astfel, Completul de judecată menționează că, *comisia identifică bunurile ce urmează a fi restituite şi determină valoarea acestora în baza documentelor ce atestă confiscarea, naţionalizarea bunurilor sau scoaterea lor în orice alt mod din posesie, documente eliberate de arhive şi de alte instituţii abilitate, ori în baza altor probe legale. Decizia comisiei privind restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora sau achitarea compensaţiilor poate fi contestată în instanţa judecătorească.*

Prin Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensaţii persoanelor supuse represiunilor politice, precum şi achitarea compensaţiei în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice nr. 627 din 05.06.2007, a fost aprobat prezentul Regulament care stabileşte mecanismul de restituire a valorii bunurilor prin achitarea de compensaţii persoanelor supuse represiunilor politice şi de achitare a compensaţiei în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice.

Pct.3 din acest Regulament prevede că, *Cetăţenilor Republicii Moldova supuşi represiunilor politice şi ulterior reabilitaţi li se restituie, la cererea lor sau a moştenitorilor lor, bunurile confiscate, naţionalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor, în condiţiile Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice. În cazul în care bunurile confiscate, naţionalizate sau scoase în orice alt mod din posesie în legătură cu represiunile politice nu pot fi restituite, valoarea acestora se restituie prin achitarea de compensaţii, în baza cererii depuse de persoanele reabilitate sau de moştenitorii acestora, în modul stabilit de punctele 4 şi 5 din prezentul Regulament.*

Conform pct.4 din același Regulament, *cererile privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensaţii se depun la comisiile speciale create de autorităţile executive ale administraţiei publice locale ale raioanelor, municipiilor Chişinău şi Bălţi, unităţii teritoriale autonome Găgăuzia (Gagauz-Yeri), în a căror teritoriu persoanele reabilitate îşi aveau domiciliul la momentul reprimării, conform actualei organizări administrativ teritoriale a Republicii Moldova.*

Potrivit pct.5 al Regulamentului, *la cererea de restituire a bunurilor sau de compensare a valorii acestora urmează a fi anexate, în mod obligatoriu, următoarele documente: a) buletinul de identitate, care confirmă cetăţenia Republicii Moldova; c) decizia de reabilitare adoptată de către autoritatea publică de resort; d) actele ce atestă confiscarea, naţionalizarea bunurilor sau scoaterea lor în orice alt mod din posesie, eliberate de arhive şi de alte instituţii abilitate; e) certificatul de moştenitor şi actele ce confirmă starea de rudenie cu persoana supusă represiunii politice, dacă cererea este depusă de moştenitorii persoanei supuse represiunii politice; g) actele de evaluare a bunurilor, conform preţurilor de piaţă în vigoare la data examinării cererii dacă solicitantul nu a depus o cerere prin care să solicite comisiei determinarea valorii bunurilor în baza actelor de expertiză de care dispune comisia, cu condiţia că rapoartele respective conţin informaţii cu privire la bunurile invocate de către solicitant". Comisia specială solicită autorităţilor administraţiei publice locale, pe al căror teritoriu persoanele reabilitate îşi aveau domiciliul pînă a fi represate, informaţii referitor la persoanele cărora le-au fost restituite bunurile sau compensată valoarea acestora pînă la intrarea în vigoare a Legii nr.186-XVI din 29 iunie 2006 pentru modificarea şi completarea Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind*

reabilitarea victimelor represiunilor politice. În caz de necesitate, comisia este în drept să solicite şi alte acte relevante pe care persoana le deţine sau le poate obţine suplimentar

Completul de judecată atestă că, la caz, Consiliului raional Cahul, prin intermediul Comisei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora persoanelor supuse represiunilor politice, prin Decizia nr. I.1. din 28 martie 2018 a dispus recuperarea prejudiciului material, cauzat cu titlul de recuperarea valorii pentru averea confiscată de la Moga Ilie *****, în temeiul Legii nr. 1225 – XII din 08 decembrie 1992, fiind stabilit prejudiciului la suma de 145 414,77 lei, iar potrivit actelor materiale, această sumă a fost achitată integral reclamantului și careva obiecții în acest sens nu au fost înaintate.

În dezacord cu suma prejudiciului material achitat de către Consiliului raional Cahul, Moga Petru a solicitat să fie stabilit cuantumul prejudiciului material la suma de 275 333,11 lei, calculat conform Răspunsului oferit de către Banca Națională a Moldovei din 20 noiembrie 2017, nr. 08-03114/273/3962, potrivit căruia la data de 13 noiembrie 2017, echivalentul sumei de 1 940 ruble sovietice și suma de 300 ruble sovietice, constituie suma de 238 458,14 lei moldovenești și suma de 36 874,97 lei, valori calculate conform cursului mediu anual al rublei sovietice față de dolarul SUA pentru anul 1946 (34,71 dolari SUA pentru 1 uncie troy de aur). /f.d.13/.

Reclamantul recunoaște faptul că a încasat suma de 145 414,77 lei, stabilită prin Decizia nr. I.1. din 28 martie 2018, însă invocă un prejudiciu material neachitat în sumă de 131 822,54 lei, calculat conform Răspunsului oferit de către Banca Națională a Moldovei din 20 noiembrie 2017. /f.d.117/.

Completul de judecată notează faptul că deși Legea specială acordă dreptul persoanelor supuse represiunilor politice și ulterior, reabilitate politic, să solicite recuperarea prejudiciului material, totuși la speță nu se atestă că Consiliul Raional Cahul i-ar fi calculat eronat suma prejudiciului material și ar fi încălcat careva drepturile ale lui Moga Ilie, or, este eronată solicitarea de a modifica Decizia nr. I.1 din 28 martie 2018 și a încasa diferența sumei de 131 822, 54 lei, ce rezultă din echivalarea sumei de 1,940 ruble sovietice și suma de 300 ruble sovietice, efectuată de către Banca Națională a Moldovei, dat fiind faptul că însăși Banca Națională a Moldovei **comunică că, informația solicitată privind calcularea echivalentului, depășește competența funcțională a Băncii Naționale a Moldovei, deci nu poartă un caracter recomandabil, obligatoriu de utilizare.** Tot în acel răspuns, Banca Națională a Moldovei indică că, nu răspunde de corectitudinea și autenticitatea informației remise.

Mai mult, este de notat că la materialele cauzei este anexat de către Moga Petru, Extras, potrivit căruia Judecătoria Vulcănești comunică că titlul de executare privind confiscarea averii lui Moga Ilie a fost executat la data de 05.04.1946, la suma de 1940 ruble. /f.d.17/.

Ce ține de pretenția lui Moga Petru privind obligarea Comisiei să evalueze, conform prețului de piață, valoarea calului mascul/harmăsar și alte bunuri expropriate din familia lui Moga Ilie, supus represiunii politice, dar nereflectate în actele oficiale, Completul de judecată reține corectă concluzia instanței de fond privind respingerea acțiunii în această parte.

Potrivit extrasului din Cartea de evidență a gospodarilor din satul Găvănoasa Vulcănești din anii 1940, într-adevăr se indică că familia Moga Ilie deține 2 harmăsari și una iapă, însă în lista bunurilor confiscate de la Moga Ilie sunt indicați doar doi cai, statul fiind în drept să ofere recuperare victimelor represiunilor politice doar pentru bunurile confiscate și nu altfel.

Reclamantul susține că harmăsarul a fost expropriat în mod ilicit de către un militar ruso-sovietic presupus pentru necesitățile armatei de ocupație, el era copil și respectiv nu era în drept și nici nu putea să întreprindă careva măsuri în vederea deplângerii acțiunilor militarilor ruso-

sovietici, mama sa nu era cărturară, iar fratele mai mare deși a încercat să opună rezistență militarului ruso- sovietic, a fost amenințat cu arma.

Completul de judecată reține aceste argumente pur declarative și neconsemnate într-o măsură legală, or, este întemeiată concluzia instanței de fond precum că, familia reclamantului urma să se adreseze, la acel moment, organelor competente pentru a soluționa ridicarea ilicită a harmăsarului, nefiind prezentate acte care să confirme faptul că, la ziua cînd a fost represată politic familia Moga, harmăsarul mai exista în gospodăria lor. Or, însăși reclamantul a indicat că calul a fost luat de un militar, pînă la confiscarea bunurilor din gospodărie, iar acțiunile abuzive ale militarului prin care a fost ridicat calul nu au fost deplânse de către familia Moga.

Față de cele expuse, este neîntemeiată solicitarea apelantului Moga Petru privind modificarea Deciziei nr. I.1 din 28 martie 2018 cu privire la examinarea cererii privind achitarea compensației pentru averea confiscată, calcularea echivalentului bunurilor confiscate, obligarea comisiei să evalueze bunurile expropriate, supuse represiunii politice, dar nereflectate în actele oficiale, conform prețului de piață și urmează a fi respinsă în acest sens.

Cu referire la pretenția prejudiciului moral.

Potrivit speței, reclamantul/apelant Moga Petru solicită și încasarea prejudiciului moral în sumă de 500 000 lei pentru faptul că tatăl său a fost victima represiunilor politice, fapt care l-a afectat moral, crescând fără tată și ducând lipsă de sprijin material și moral.

În acord cu prevederile art. 1998 alin. (1), (2) Cod civil, *Cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial,* ***iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune.*** *Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăţie se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege.*

Aici reprezintă relevanță și prevederile art.2036 alin.(1)-(3) din Codul civil, *În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi* ***în alte cazuri prevăzute de lege****, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri. (2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existenţa şi întinderea prejudiciului patrimonial. (3) Reparaţia prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăţiei autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancţiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunităţii şi în alte cazuri prevăzute de lege.*

Din norma art. 1998 alin. (1), (2) Cod civil se desprinde fără echivoc faptul că persoana poate solicita recuperarea prejudiciului moral, doar în cazurile prevăzute de lege.

La caz, Legea specială privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08.12.1992 prevede direct prevăzut modul de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora, fiind reglementate drepturile victimelor represiunilor politice la restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora sau achitarea compensaţiilor și organele competente să soluționeze cererile respective.

Este de reținut și pct. 10 din Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 35 din 24 octombrie 2003, Cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, care prevede că în cazul în care bunurile confiscate, naţionalizate sau scoase, în orice alt mod din posesie, în legătură cu represiunile politice, nu pot fi restituite, valoarea acestora se recuperează, prin achitarea de compensaţii, în baza cererii depuse de persoanele reabilitate sau de moştenitorii acestora. Astfel, nici Legea specială și nici Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 35 din 24 octombrie 2003, Cu privire la practica

judiciară de aplicare a unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, nu indică expres acordarea sau achitarea unor sume bănești cu titlul de prejudiciu moral.

Ca urmare a celor menționate mai sus, se reține că, în speță, legislația națională nu prevede compensarea prejudiciului moral victimelor represiunilor politice sau moștenitorilor acestora, contrar soluției adoptate de către prima instanță, inclusiv și pretenția subsecventă privind recuperarea cheltuielilor de judecată.

Ca rezultat, al celor relatate supra, se denotă că, hotărîrea Judecătoriei Cahul, sediul Central din 21 iunie 2023 urmează să fie casată integral, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Moga Petru împotriva Consiliului raional Cahul, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la modificarea Deciziei nr. I.1 din 28 martie 2018 cu privire la examinarea cererii privind achitarea compensației pentru averea confiscată, calcularea echivalentului bunurilor confiscate, obligarea comisiei să evalueze bunurile expropriate, supuse represiunii politice, dar nereflectate în actele oficiale, conform prețului de piață, încasarea prejudiciului moral și cheltuieli de judecată, ca fiind neîntemeiată.

În baza materialelor și actelor dosarului, conducându-se de prevederile art. art. 385 lit. c) și 390 Cod de procedură civilă, Completul de judecată,-

D E C I D E :

Se respinge apelul declarat de către Moga Petru și Moga Vladimir împotriva hotărârii Judecătoriei Cahul, sediul Central din 21 iunie 2023, ca fiind neîntemeiat.

Se admit apelurile declarate de către Consiliul raional Cahul și de Ministerul Finanțelor împotriva hotărârii Judecătoriei Cahul, sediul Central din 21 iunie 2023.

Se casează integral, hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul Central din 21 iunie 2023, pronunțată în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Moga Petru împotriva Consiliului raional Cahul, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la modificarea Deciziei nr. I.1 din 28 martie 2018 cu privire la examinarea cererii privind achitarea compensației pentru averea confiscată, calcularea echivalentului bunurilor confiscate, obligarea comisiei să evalueze bunurile expropriate, supuse represiunii politice, dar nereflectate în actele oficiale, conform prețului de piață, încasarea prejudiciului moral și cheltuieli de judecată, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care:

Se respinge cererea de chemare în judecată depusă de Moga Petru împotriva Consiliului raional Cahul, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la modificarea Deciziei nr. I.1 din 28 martie 2018 cu privire la examinarea cererii privind achitarea compensației pentru averea confiscată, calcularea echivalentului bunurilor confiscate, obligarea comisiei să evalueze bunurile expropriate, supuse represiunii politice, dar nereflectate în actele oficiale, conform prețului de piață, încasarea prejudiciului moral și cheltuieli de judecată, ca fiind neîntemeiată.

Decizia este definitivă și executorie din momentul pronunțării, însă cu drept de recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale.

Președintele completului de judecată, judecător **Vitalie MOVILĂ**

Judecător **Evgheni BANCOV**

Judecător **Inga GORLENCO**

NOTĂ

La data de 20 ianuarie 2026 Consiliul Superior al Magistraturii a emis Hotărârea nr.18/1, prin care s-a acceptat demisia judecătorului Movilă Vitalie de la Curtea de Apel Sud, cu eliberarea din funcția de judecător din data de 28 ianuarie 2026. În conformitate cu art.236 alin.(7) Cod de procedură civilă, în locul judecătorului dimisionat Movilă Vitalie decizia este semnată de judecătorul Mironov Andrei, care execută atribuțiile de președinte a Curții de Apel Sud.